

Β. ΕΙΔΙΚΑ

102. Βιάζης, Σπ. δέ, Μέγας ἐν Κρήτῃ σεισμός κατὰ τὸ 1629. «Παρνασσός» τ. 16, 1893, σελ. 218—221.
103. Γεωργαλάς, Γ., Κρήτη (σεισμοί). Ἐν Μ.Ε.Ε. τ. 15, (1931) σελ. 157—158.
104. Δεινάκις, Στ. Ὁ σεισμός τοῦ 1508. Ἐφημ. «Ἰδη» Ἡρακλείου, Α', ἀριθμ. 12—13.
105. Κρητικός, Ν. Α., Sur la sismicité des Cyclades et de la Crète. «Πρακτ. Ἀκαδ. Ἀθ.» Α' 1926, σελ. 156—160 καὶ εἰς «Ann. Obs. d' Ath.» IX, 1926, pp. 77-109.
106. Κρητικός, Ν. Α., «Le tremblement de terre de la mer de Crète du 26 Juin 1926. «Ann. Obs. d' Ath.» X, 1928, pp. XXXIX—XXXVI.
107. «Le Messager d' Athènes» 2314/6-3-1930: Le grand péril des antiquités de Cnossos. Le pays des tremblements de terre.

ΕΛΕΥΘ. Κ. ΠΛΑΤΑΚΗΣ

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΙΟΥ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκρίθη σκόπιμον νὰ δημοσιευθῇ ἐνταῦτα φωτοτυπία τοῦ ἀνωτέρω ἐν σελ. 483 παρατιθεμένου καὶ τὸ πρῶτον ὑπὸ Σπ. Λάμπρου δημοσιευθέντος («Νέος Ἑλληνομνήμων» XI, 1914, σ. 441 κ. ἑξ.) ποιήματος περὶ τοῦ ἐν ἔτει 1508 σεισμοῦ τῆς Κρήτης, εἰλημμένη ἐκ τοῦ περιέχοντος τοῦτο κώδικος Barocci 19 (P 4058) καὶ ἀποσταλείσα ὑπὸ τοῦ συνεργάτου τῶν «Κρητ. Χρονικῶν» Βασ. Λαοῦρδα. Ἡ δημοσίευσίς τῆς φωτοτυπίας ἐπεβάλλετο ἐπὶ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν ταύτῃ παρέχεται τὸ ποιημάτιον συμπληρωμένον διὰ δύο εἰσέτι στίχων, περιεχομένων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὀπισθίας σελίδος τοῦ φύλλου 89, βάσει δὲ ταύτης ἐπληρωθῶθησαν ὠρισμένα λάθη τῆς μεταγραφῆς τοῦ κειμένου, ἧτις ἀκριβέστερον ἔχει ὡς ἀκολουθοῦς :

† Ποῦλι Κρητῶν Χάνδαξ, ἡ πάρος οὔσ' εὐδαίμων,
 δέρκων δυστεχέα ἄρτι τι ἦδ' ἀθλίαν
 ὡς σφόδρ' ἄχθομαι κοκκ' ἀδακρυτὶ γε μὴν στοναχεύω
 βλασφημῶν ἔνεκ' ἦδ' ἀρρενοφθοῦρων

* 2. Λ(άμπρος): δυστεχέα Λ. τυ.

* Εἰς τὸν apparatus criticus δὲν συμπεριελήφθησαν οἱ ἀνορθόγραφοι τύποι τοῦ κώδικος.

89

† αὐτῆς κρητῶν χερσὶν δαξὺν ἄλλοις τοῖς ἀδάμωσι
 δέροντων διὰ τὴν ἀρτίαν τὴν ἰδ' ἀγρίαν
 εὐσφοδρὸν ἀχθομαι. κούπεδρον βίγαν φαναχίον
 βλασθὴ μοι ἐνεῖ. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν
 εὐεσοῖ ἀλλυῖς ἀρτίαν ἐπὶ τῆς δαυτοδύρομην -
 βίγαν μοι μοι ἐν. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν
 οἰχοῦντι ἐπὶ δέροντων. εἰς τὴν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς
 ἀγρίαν τὰ βραδύτα. ὅπως γινώσκουσιν
 πλὴν ἐπὶ δέροντων ἀρενοφθοροῦσαν
 ἀλλοῖς τῶν ἀρενοφθοροῦσαν. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν
 δέροντων ἀρενοφθοροῦσαν. εἰς τὴν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς
 ἀγρίαν τὰ βραδύτα. ὅπως γινώσκουσιν
 ἀρενοφθοροῦσαν ἀρενοφθοροῦσαν. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν
 εὐεσοῖ ἀλλυῖς ἀρτίαν ἐπὶ τῆς δαυτοδύρομην -
 βίγαν μοι μοι ἐν. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν

2

εὐεσοῖ ἀλλυῖς ἀρτίαν ἐπὶ τῆς δαυτοδύρομην -
 βίγαν μοι μοι ἐν. ἡδ' ἀρενοφθοροῦσαν

Εἰκ. 10. — Φωτοτυπία ἐκ τοῦ φ. 89 τοῦ cod. Barocci 19 (P 4058), περιέχοντος τὸ περὶ τοῦ σεισμοῦ τῆς Κρήτης ποιημάτων.

- 5 ὦ πόποι, ὄλλυο' ἄρ' ἐκπέπληγμ' ἦδ' αὖ ὠδυρόμην· —
 τίς μὴ γ' οἰμώξει ἠδὲ κλαυσεῖται τοι;
 οἴχοντ' ἐλπίδες ἀγαθαί· εἴθ' ἔσοιοί τοι ἐσθλὸν,
 ὅτι γ' ἀπώλλυς τὰ βροτοῖς, ὅσα τε γιγνόμενα,
 πλεῖστα δὲ μείλαθρα· τέθρακ' ἠδὲ γε σώματα βροτῶν,
 10 αὐτογέων ἀνέρων ἦδ' ἐτάρων τε φίλων·
 δέδρασαι μὴν ταυτὰ γε εἰκάδι ἀμφ' ἐνάτη· τε,
 θείρει δ' αὖ νυκτὸς πρώται· Μαῖτιο,
 θείρους δ' αὖ Ἐλαφηβολιῶνος νυκτὸς πρώτη· τε,
 ἔννοσίγαιος φέριτατος ἦδ' ἐκπαγλότητος· τε·
 15 ὁ γὰρ ἔννοσίγαιός ἐστι φέριτατος ἠδὲ μέγας,
 Χριστὸς οὐρανόθεν παμμεδέοντός τε. —

5. cod. ὄλλυο'. 6. Α. κλαύσεται. 7. cod. ἔσοιοι. 8. Α. ἄλγεα πάντα· cod. βροτοῖς. 10. Α. ἐτέρων. 11. οἷοι(;) super ταυτὰ γε. 11. cod. εἰκάδια μφαναη. 12. Α. τείρει· cod. εἰ super αἰ (πρώται). 13. Α. τείρει, cod. θείρου. 15. cod. σιν.

Τὸ ποιημάτιον εἶναι βεβαίως κακότεχνον, ἀλλ' οὐχὶ ἀκατανόητον. Ὁ ποιήσας χρησιμοποιεῖ συχνὰ ἀνυπόκριτους τύπους, ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ τὴν ἀντίληψίν του : ποῦλι (πόλι), δυστεχέα (δυστυχεά), ἀρρενοφθούρων (ἀρρενοφθόρων), μείλαθρα (μέλαθρα), θείρει (θέρει), θείρου (θέρους), σιν (ἔστι). Διὰ τῆς ἐν στιχ. 8 ἀποκαταστάσεως : ὅτι γ' ἀπώλλυς τὰ βροτοῖς, ἀκολουθούσης τῆς ἐπεξηγήσεως : ὅσα τε γιγνόμενα, πλεῖστα δὲ μείλαθρα, γίνεται εὐθύς κατανοητὸν ὅτι πρόκειται περὶ σεισμοῦ. Ἐρμηνευτικὴν δυσχέριαν παρέχει τὸ : θείρει δ' αὖ πιθανῶς ὁ γράψας χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρον, ὡς ὁ Θουκυδίδης, εἰς τὴν εὐρύτεραν αὐτοῦ ἔννοιαν, ἐπεκτεινομένην καὶ ἐπὶ τῆς ἀνοίξεως. Ὁ στίχος 13 φαίνεται ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχου 12 εἰς ἀρχαιοπρεπεστέραν (;) μορφήν, ὁ δὲ ἀντιγράψας ἐκ λάθους συμπεριέλαβεν ἀμφοτέρους τοὺς στίχους, τῶν ὁποῖον μόνον ὁ ἕτερος τελικῶς θὰ ἔμενεν· ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει θὰ ἐγένετο ἐκ μέρους τοῦ πειήσαντος σύγχυσις περὶ τὸν χρονικὸν προσδιορισμὸν τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος, συμπίπτοντος ὡς γνωστὸν μὲ τὸ δεύτερον ἡμῖσι τοῦ Ματίου καὶ τὸ πρῶτον ἡμῖσι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ταύτισίς του μὲ τὸν Μάιον.

Ἡ χρονολογία τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1508 παρέχεται, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου παρατιθεμένων «ἐνθυμήσεων», καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δωνάτου (*quarto kalendas Junias*—29 Ματίου), ὁ δὲ καθορισμὸς τῆς ὥρας ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ : *secunda fere noctis hora* δὲν ἀποκλείει ὥραν μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας τῆς νυκτός.

Ν. Π.